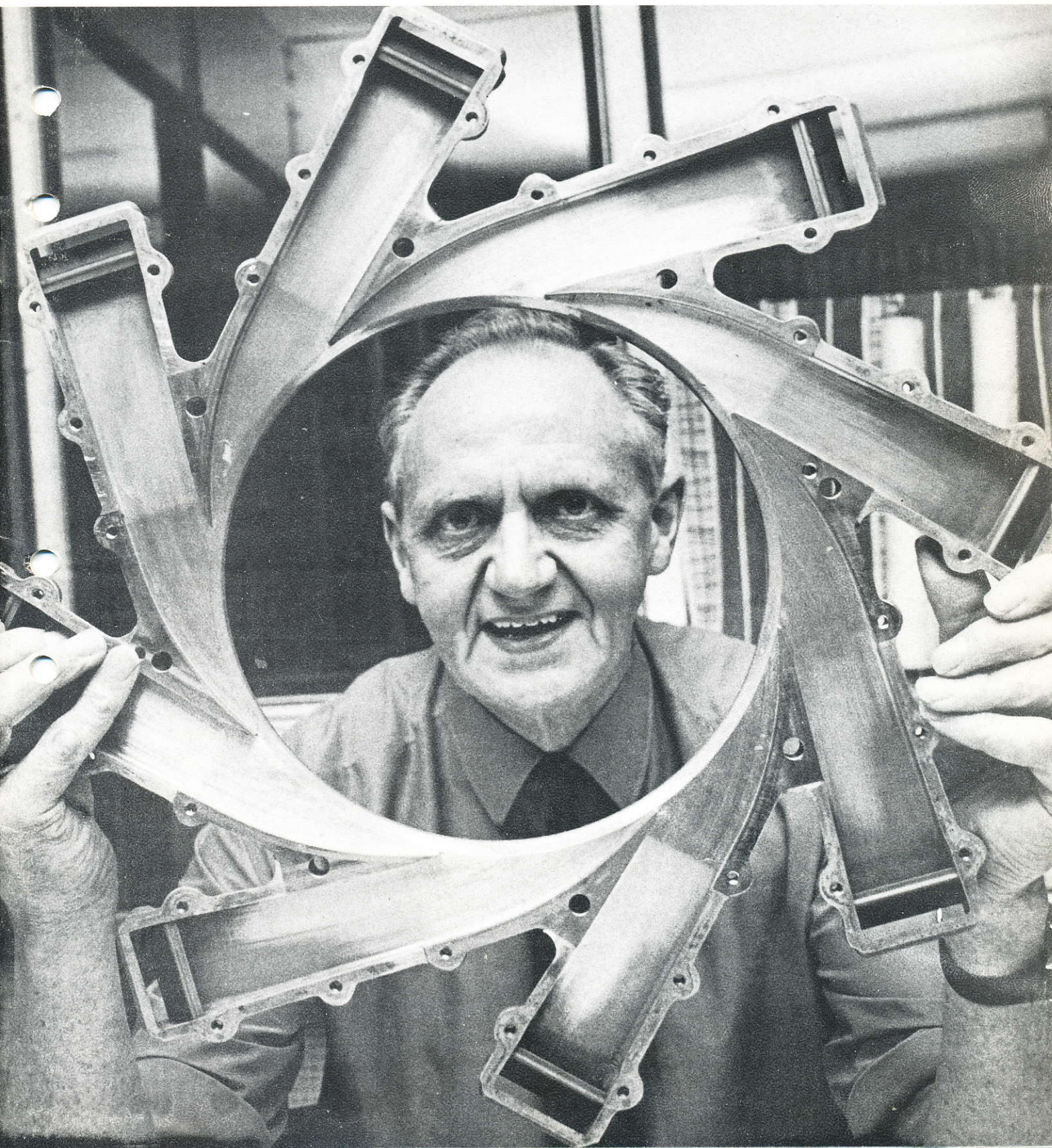


Arboga Elektronikhistoriska Förening  
www.aef.se

082

# BERGROLET

Personaltidning för CVA-UHF  
Nr 2 1972 • Årgång 23



God Jul  
och  
Gott Nytt År

med tack för det gångna årets arbetsinsatser.



Några tankar  
inför Julen

Snart är julen här och alltid är den lika efterlängtat. Enligt kristen tro är julen först och främst Jesus Frälsarens högtid. Det var han som föddes i stort armod i ett stall i Betlehem.

Många av oss har svårt att känna den rätta julfriden. Endera är man för trött och utschasad av alla förberedelser för julen eller går man och tänker på all nöd som råder i världen. Människor på flera håll på vår jord plågas ju av krig, svält och många andra svåra umbäranden. När Du tänker på all denna nöd kan det kanske bli mycket svårt, att i Ditt julrande hitta fram till stallet i Betlehem. Ett är alldeles säkert. Den, som helt glömmer bort världens nöd, hittar inte fram till Betlehem. Men i vår tid med all dess nöd och lidanden behöver vi mer än någonsin i vårt julfirande nå fram till Betlehem för att se, vad som där skedde. Änglarnas sång i den första julnatten och det barn som föddes har ett ärende till oss.

Liksom Jesus en gång för snart 2.000 år sedan kom till jorden för att hjälpa sargade och skuldtyngda människor så — tro mig för jag har fått erfara det — kommer han på nytt till oss för att hjälpa oss i vår nöd. Alla behöver vi ta fasta på den hjälp som Jesus har att ge. Jesus säger: "Den som kommer till mig honom skall jag sannerligen inte kasta ut". Det gäller för oss att tro Guds och hans Sons ord och löften. Jesus säger: "Saliga är de som inte se men dock tro".

Det vore underligt om inte Jesus hade något att ge också Dig. I Nya Testamentets evangelier får Du läsa mera om honom. Jesus Guds Son söker oss och vill frälsa oss. Han kan t.o.m. förlåta synder och ge verklig frid i hjärtat. En bättre julgåva kan Du inte få.

Harald Lundholm

**Omslagsbilden:**

Om ett diffusorhus är diffust för de flesta av oss, så är 21.000 kr. inte diffusa för Sture Fröling.

**BERGTROLLET**

Personaltidning för FFV-CVA och FMV-F:UHF,  
Arboga

Ansvarig utgivare:  
Vd **A Högfeldt**

Redaktör:  
**Gunnel Rydeborg**

Redaktionskommitté:  
Carl-Rickard Ekblad och Carl-Hugo Dahlström

# GULDREGN PÅ GYLLENE BALKEN



Ett rekordartat antal guldklockor för "Nit och redlighet i rikets tjänst" hade Vd Anders Högfeldt att dela ut när CVA företagsnämnd den 9 december hade sin traditionella årsammankomst med middag på Gyllene Balken. Av de 30 inbjudna medaljörerna kom 29. Rune Andersson, som numera är pensionär och bor i Olofström, fann väl resan alltför lång. Efter den högtidliga ceremonin samlade Reinhold Carlsson samtliga framför kameran. Från vänster sittande: Åke Ahlin, Bertil Andersson, Tage Andersson, Bengt Berndtson, Birger Björklund, Sven Eriksson och Charles Fernsten. Andra raden från vänster: Oscar Larsson, Erik Larsson, Knut Kihlberg, Stig Hoffman, Evert Henriksson, Bertil Henriksson, Bertil Göransson, John Gustafsson, Sven Gustavsson och Sture Frörlind. Tredje raden från vänster: Sten Öberg, Folke Westergren, Erik Welin, Sven Tiborn, Göte Svensson, Nils-Arne Sidmar, Nils Schön, Henry Rosenquist, Erik Persson, Bror Palmér, Thore Myrberg och Stig Lindgren.



Julpengar, en check på 20.000 kr., överlämnade Vd A. Högfeldt till Sture Fröling som belöning för hans fina uppfinning.

## Storbelöning

När Sture Fröling, även känd som "Plåt-Johan", en gång i världen trädde ut i livet för att förtjäna sitt bröd, bestämde han sig för att satsa på plåt — att han vid den tiden hört talas om Plåt-Niklas är inte troligt, då denne är en senare tidens seriefigur. Vid en tillbakablick på de gångna åren kan Sture konstatera, att det inte var en felsatsning. Han skaffade sig en god yrkesutbildning som plåtslagare, blev sedan verkmästare och är nu chef för en motorberedningsgrupp på CVA, där han ställs inför problem av skiftande slag.

Sture har gott handlag och han är "klurig". Han har nu kommit med ett förslag till förbättring av diffusorhuset till motorn på Stridsvagn S, vilket ingalunda

ger någon dålig utdelning. Genom den lösa spets han utformat i rostfritt stål att appliceras på de utsatta ställena i diffusorhuset kan motorns gångtid avsevärt förlängas.

För Stures del blev det synliga resultatet 21.000 kr. i plånboken. Den 9 december, då företagsnämnden hade sin årsfest på Gyllene Balken fick han av Vd A. Högfeldt motta en check på 20.000 kr. som ett bevis på den smått genialiska lösningen han funnit på ett besvärligt försämringsproblem. En delsumma på 1.000 kr. har utdelats tidigare.

Det var en stor dag för Sture Fröling i dubbel bemärkelse. För 30 års välmeriterad statstjänst fick han även motta en guldlocka. Grattis Sture!

## Företagsnämnden

Vid företagsnämndens sista sammanträde för året den 6 dec. var det intressantaste ärendet information om sysselsättningsläget.

För produktionsavdelningen visar en jämförelse mellan budgeterad beläggning fram till den 30/6 1973 och en färsk prognos över verklig beläggning fram till samma tidpunkt, att prognosen ligger under budgeten med c:a 10 man.

För tekniska avdelningen kan man däremot konstatera en viss överbeläggning, som delvis kan klaras genom lån av personal från produktionsavdelningen.

För budgetåret 1973/74 har framräknats en erforderlig personalminskning av c:a 80 man. Detta gäller CVA exkl. CVAO.

Långsiktiga planer belyser bl.a. RM8-arbetenas stora betydelse för CVA:s sysselsättning. Det framhölls som väsentligt, att beslut om RM8 snarast möjligt fattas.

Ordföranden sammanfattade på följande

sätt: Läget är inte bra. Hitintills under innevarande budgetår har visserligen den verkliga personalminskningen antalsmässigt nära nog överensstämmt med den budgeterade. Kategorimässigt är emellertid överensstämmelsen icke tillfredsställande d.v.s. avgångens fördelning på olika typer av anställda. Därtill kommer, att personalöverskottet kan komma att stiga, då den faktiska beläggningen tenderar att underskrida den budgeterade. Det är därför angeläget, att vi — för undvikande av andra åtgärder — i samarbete med personalorganisationerna aktiverar åtgärder för att stimulera till frivilliga avgångar.

För övrigt fick nämnden information om FFV:s bokslut för 1971/72 och CVA:s andel i koncernens årsresultat. Vidare rapporterades dagsläget beträffande motor RM8, AGOR-C och påbörjade förhandlingar om nytt ramavtal med FMV.

## Företagsdemokrati

Ledamöterna i de vid CVA utsedda samrådsgrupperna var tillsammans med företagsnämnden samlade till ett informationssammanträde på Gyllene Balken den 8 november kring ämnet "Företagsdemokrati". Vd A. Högfeldt inledde med att orientera om den verksamhet som bedrivits inom samrådsgrupperna under det gångna försöksåret med ökat medinflytande för de anställda. Samrådsgrupperna kopplades först in vid uppgörandet av investeringsplaner men verksamheten har efter hand utvidgats till att omfatta även andra för respektive sektioner vitala frågor. I samrådsgrupperna ingår sektionschef, dennes närmaste medarbetare jämte en representant från vardera SF och FCTF.

Byrådirektör K.-E. Pettersson, FFV/H. utvecklade en del synpunkter på filosofin omkring företagsdemokrati. Experter skriver "kilometrar" om företagsdemokrati men något konkret om hur företagsdemokrati skall genomföras kommer sällan fram, ansåg han. Ett ökat medinflytande kommer helt säkert att utvecklas under 70-talet och det gäller att genom forskning och försöksverksamhet komma in i de rätta banorna med målsättningen ökad produktivitet och ökad arbetstillfredsställelse. Talaren gav bl.a. några exempel på hur andra företag försöker att i sin organisation få in effektivt arbetande samråds- och medinflytandeorgan.

Efter anförandet följde en stunds diskussion. Därvid framkom att samrådsgrupperna vid CVA tydligt kommit för att stanna.

## Flera idé-kläckare

Följande ersättningar i förslagsverksamheten beslutades vid företagsnämndens sammanträde:

- Förrådsförvaltare Ture Asp 300 kr. för förslag till modifiering av transportlåda M7032-854610, samt 200 kr. för förslag till modifiering av emballage.
- Ingenjör Olov Gustavsson 100 kr. för förslag till förlängning av kodnyckel.
- Ingenjör Sven-Olov Wiklund och ingenjör Peter Collstam 720 kr. för förslag angående inslipningsverktyg, släpringsenhet, vridbord PJ 21.
- Ingenjör Rolf Kardell 200 kr. för förslag till modifiering av nickstyr-generator F1281-102429 (PH-12).

## Vinnare i FFV:s förslagslotteri

Ingemar Thorén	250 kr.
Arvid Larsson och Hans Sköld	150 „
Ragnar Larsson, CVAO	150 „

# UR CVA-CHEFENS DAGBOK

## Besök av ...

### 6 oktober

.... FFV:s representant i London, major C. J. Davidson, som ville bekanta sig närmare med CVA.

### 9—13 oktober

.... Volvoingenjörer, som deltog i en kurs vid CVA i autotestprogrammering under ledning av L. Thornström m. fl.

### 18—19 oktober

.... representanter från Storbritannien, Västtyskland och Italien samt FMV-F för studier av automatisk testutrustning.

### 19 oktober

.... överingenjör B. Ström, avdelningsdir. G. Dahlin och byrådir. L. Axelson, FMV-A, samt avdelningsdir. Chr. Nilsson. FFV/HK för allmän information och uppföljning av beställda arbeten.

### 9 november

.... redaktör B. Håkansson, Tidningen Elektroniknyheterna i reportagesyfte.

### 16 november

.... två journalister från den engelska flygtidskriften Flight International. De var ute på en reportageresa för att samla stoff till ett temanummer i december om svensk flygindustri. Besök hade också gjorts på CVM och HK samt vid Volvo Flygmotor, Trollhättan, AB Bofors, AGA, Philips, SRA, L. M. Ericsson, Mölndal, Fc och SAAB.

### 4 december

.... ledamöterna i FFV-utredningen, som har till uppgift att utreda FFV:s kommande verksamhet. Ett led i detta arbete är besök vid de olika enheterna för inhämtande av erforderlig information.



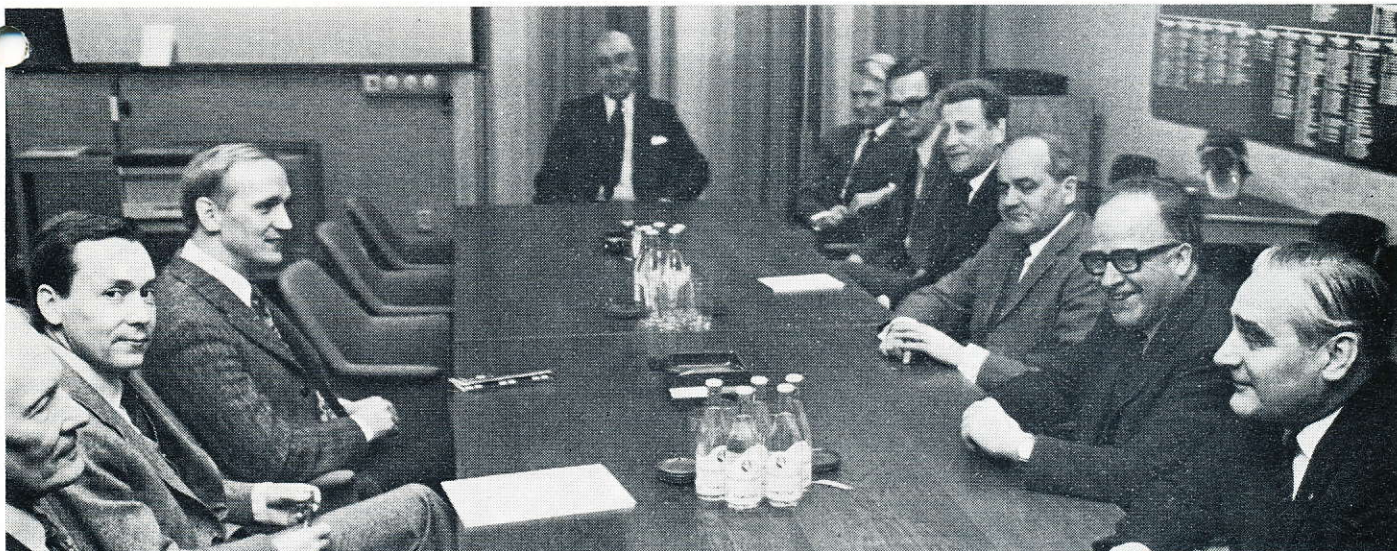
Sven Simonsson demonstrerar körning av en motor i provbock för fr. v. L. P. Ravalica, J. R. Burman, J. A. Moilanen, W. Drube och S. V. Evdokimov. Skynda är fr. v. R. H. B. Dixon och A. Y. L. Cochenec.

## ATTACHÉBESÖK

Ett antal i Sverige ackrediterade utländska flygattachéer besökte CVA onsdagen den 25 oktober. De kom med flyg på förmiddagen från F1 i Västerås och fortsatte på eftermiddagen till F14 i Halmstad. Rundresan, som anordnats av Försvarsdepartementets kommandoexpedition (FKE), gällde studium av flygvapnets tekniska tjänst och underhållssystem. I den utländska delegationen ingick Oberstleutnant W. Drube, Förbundsrepubliken Tyskland, Överste S. V. Evdokimov, Sovjetunionen, Group Captain R. H. B. Dixon, Storbritannien, Captain L. P. Ravalico, Italien, Colonel J. R. Burman, USA, Överstelöjtnant J. A. Moilanen, Finland,

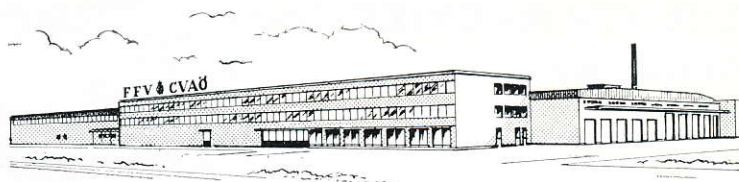
Lieutenant-Colonel A. Y. L. Cochenec, Frankrike och Squadron Leader D. H. G. Baker, Storbritannien. I resan deltog dessutom från FKE Amiral D. Arvas och Överstelöjtnant A. Westerlund samt från FMV-F:UH Byrådirektör E. Winheden.

Gästerna togs emot på CVA-flygfältet av Verkstadsdirektör A. Högfeldt och Överingenjörerna L.-H. Larsson, C.-R. Ekblad samt N. Åkerblom. Man samlades i föreläsningssrummet för presentation av företaget, innan det var dags för lunchen på Gyllene Balken. Vid den efterföljande visningen ägnades största intresset åt verkstadstestutrustning för fpl 37 samt elektronik- och jetmotorunderhåll.



FFV-utredare samlade till informationsmöte på CVA. Från höger: Gd Eric Malmberg, utredningens ordf. Knut Johansson, Sölve Granath, Birger Jensen, Nore Sundberg, Per Tegnér och Vd A. Högfeldt. Övriga deltagare: Christer Nilsson, Leif Skarpenhed och Lennart Hansson.

# CVAÖ i Lugnvik



Flytten från Odenskog till Lugnvik är nu i det närmaste helt genomförd och produktionen igång i den nya CVAÖ-anläggningen. Personalen däruppe har haft en "kämpig" månad och inte minst kanske flyttamördnaren Börje Bertilsson, som lämnade familjen i Arboga i mitten av november och åkte upp till Östersund för att hålla i flyttrådarna. Allting var väl förberett med en indelning i 29 olika flyttgrupper för att det skulle bli en mjuk övergång med minsta möjliga driftstopp. Men, det är mycket som ska klaffa. Inhyrda flyttbilar ska finnas på plats i rätt tid, så även lyftanordningar av olika slag och naturligtvis även de hantverkare, såsom elektriker, plåtslagare och rörmokare som ska hjälpa till vid demontering och montering av maskiner. Vi får hoppas att Börje Bertilssons lockar inte grästat på kuppen och att han inte kört alltför hårt med den grupp speciellt avdelade "flyttkarlar" från CVAÖ som han haft till sitt förfogande. Flytten har i huvudsak utförts av CVAÖ:s egen personal. Lördagar och söndagar har utnyttjats för förrådsflytt.

Bland de första som bröt upp från Odenskog var platschefen Bengt Nilsson.



Bengt Nilsson och Arne Hell installerar sig i nya kontorslokalerna i Lugnvik.



I övrigt har tågordningen för flytten varit: administration, tekniskt kontor, förråd och verkstad. "Storms gäng", TVIN, blir tills vidare kvar i Odenskog.

C:a 11 milj. kr. har den nya Lugnviksverkstaden kostat. Den totala bruttoytan på 7.800 m<sup>2</sup> är fördelad på 6.300 m<sup>2</sup> verkstad och förråd samt 1.500 m<sup>2</sup> kontor, matsal, omklädningsrum m. m.

I Lugnviksbaren, som matsalen kallas, kan man dels köpa mat som lagas på platsen, dels äta sin egen medhavda matsäck. Värmeskåp och kylskåp för förvaring av medhavd mat finns i anslutning till matsalen. Kaffautomater har installerats i verkstaden på bottenvåningen och i kontoret en trappa upp.

Enligt ingångna rapporter förefaller alla nöjda och belåtna med den nya verkstaden. Bergtrollet lyckönskar och hoppas på en ljus framtid med god arbetsbeläggning.

Gunilla Hollsten sköter receptionen och telefonväxeln vid CVAÖ. Här är hon i flyttartagen.

## Teleinstru- mentverkstad i Vällingby

Det är inte bara i Östersund man hittar. CVA:s teleinstrumentverkstad i Stockholm bytte adress den 1 december och är nu installerad i nya lokaler på Grimstagatan 89 i Vällingby. I denna verkstad utförs kalibrering och tillsyn av

- Oscilloscop
- Generatorer LF, Puls och HF
- Frekvens-tidräknare
- Digitala multimetrar
- Universalinstrument

Dessutom görs leveranskontroll av nyinköpta mätinstrument för att verifiera specificerade data.

Så snart det blir fråga om mera avancerade och krävande åtgärder finns resurser härför vid moderföretaget i Arboga, där man i princip kan klara av alla tänkbara arbeten på detta område.

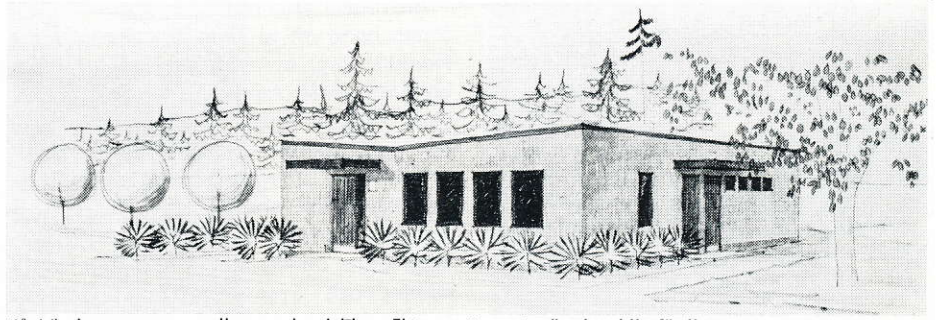
# Nybyggnation

## Rb-verkstad och personalbyggnad

Under nästa år kommer robotsektionens personal i Övre Ektorp att få ökade resurser till sitt förfogande och bättre sörjt för bekvämligheten.

Resursökningen består i en modern verkstadslokal på 265 m<sup>2</sup>, uppdelad på två arbetsrum, samt ett fabriksförråd på 130 m<sup>2</sup>. Byggnaderna är under uppförande och beräknas vara klara till 1 maj nästa år. Tillskottet är föranlett av att vi har underhållsansvar för ytterligare av flygvapnets robottyper.

Vad som gäller personalutrymmena har dessa hittills inte haft en idealisk lösning. Detta till trots har dock den personal, som har sin dagliga gärning för-



Så här kommer personalbyggnaden i Övre Ektorp att se ut när den blir färdig.

lagd till Övre Ektorp, ogärna bytt till annan arbetsplats. Man har med tålmod sett tiden an, och nu skall det bli ändring på förhållandena. En ny modern personalbyggnad, dimensionerad för 25—30 man, är påbörjad och skall vara klar att tas i bruk i vår. Den kommer att inrymma omklädnadsrum med toaletter och duschar för såväl damer som herrar. Dessutom skall det finnas lunchrum med

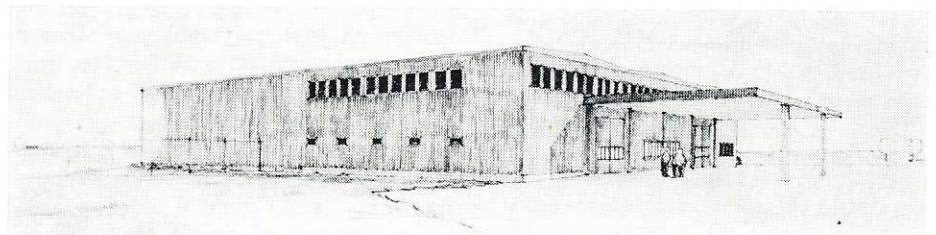
kyl- och varmhållningsmöjligheter samt kokplatta, utrymme för mindre förrådshållning, ett par skrivplatser och vilutrymme.

En omtyckt avkoppling på luncherna har hittills varit att ägna sig åt trädgårdsarbete, så efter ett par år kan man förvänta att personalen på ett trivsamt sätt satt sin egen prägel på den närmaste omgivningen kring personalbyggnaden.

## Godsterminal och Ue-förråd

Nu ska det bli slut på trängseln i bergsinfarten vid CVA. Mottagning och avsändning av gods är för närvarande koncentrerad dit och sker under besvärliga förhållanden. Utrymmesbristen förorsakar kostnadskrävande omflyttningar och uppställningsplats saknas för kontrollgods samt hemlig materiel. Huvuddelen av godset transporteras med släpvagnförsedda lastbilar, som i brist på värdningsmöjligheter får lov att backa i ena riktningen. Allt detta gör att även risken för person- och materielskador är stor. Dessa missförhållanden ska nu elimineras i och med att en ny godsterminal byggs på nuvarande fotbollsplanen vid tennisbanorna.

Byggnaden uppförs i två våningar och omfattar en yta av 1.556 m<sup>2</sup> i markplan.



Den blivande godsterminalen.

Därav kommer 876 m<sup>2</sup> att disponeras för avsändning och mottagning av gods samt kontor och omklädnadsrum, medan övrigt utrymme skall användas som förråd för utbytesenheter (ue-förråd). Övre planet kommer att inrymma 255 m<sup>2</sup> kontor för förråds- och planeringspersonal, emballageförråd på 366 m<sup>2</sup> och ue-förråd på 876 m<sup>2</sup>. Förråden ligger för närvarande till stor del spridda på platser runt Arboga. Viss del av utbytesenheterna förvaras i Tunnel VII, där utrymmet erfordras för annan verksamhet.

Byggnadens disponering möjliggör

framtida utbyggnad åt öster av ue-förrådet. Vid gaveln mot väster blir det ett skärmtak på 240 m<sup>2</sup>, varunder lossning och lastning kan ske.

Det ursprungliga ritningsförslaget på godsterminalen som insändes till HK, Eskilstuna i januari 1972 har ytmässigt sett varit föremål för ett par reduceringar innan man slutligen enades om den nuvarande utformningen. Byggnadskostnaderna beräknas uppgå till 2,5 milj. kr., därav c:a 250.000 för grundläggningsarbeten. Enligt planerna skall godsterminalen vara färdigbyggd den 1 juni 1973.

# Nytt landningssystem för Viggen

FFV-CVA har utsetts till huvudverkstad och erhållit uppdrag på driftsättning av det nya landningssystemet TILS för Viggen.

Systemet, som utvecklats i USA, består av en flygplanburen mottagare och en markbaserad sändare. Sändarenheten ställs upp i omedelbar anslutning till landningsbanan och sänder ut sådan information att mottagaren i flygplanet kan utvärdera om flygplanet ligger rätt i sida och höjd i förhållande till en förutbestämd inflygningslinje.

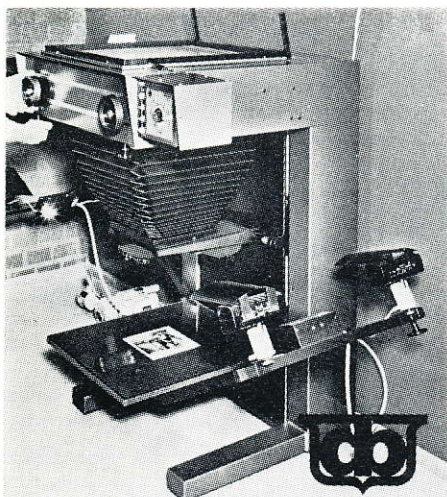
TILS (Tactical Instrument Landing System) arbetar på mikrovågsområdet, 18 GHz, och är ett så kallat scanningbeam system. Sändaren har två stycken antenner som sveper fram och tillbaka inom sina arbetssektorer med en hastighet av 2,5 Hz. Via den ena antennen sänds information om höjdläge (glidbana) och via den andra antennen sänds information om sidläge. Informationen överförs med hjälp av ett kodat pulståg där avståndet mellan pulsgrupperna ökas när antennen vrider sig från sitt 0-läge (=

inflygningslinjen). Mottagaren dekoderar pulståget, vilket talar om, om det är höjdel eller sidinformation som tas emot, samt mäter avståndet mellan pulsgrupperna. Detta avstånd är ett mått på hur långt ifrån inflygningslinjen mottagaren befinner sig.

Systemnoggrannheten som erhålles är bättre än 0,1°. Sändaren arbetar med en pulseffekt på 2 kW vilket ger en räckvidd av 25—100 km.

C.G. Danielsson

# Normaliekontoret investerar i ny reprojkamera



Reproduktionskamera GRAFEX automatic.

Omkring årsskiftet kommer den nya kameran med tillhörande framkallningsutrustning att tas i bruk.

Kameran är avsedd att ersätta den nu befintliga reproduktionskameran (modell A) som väl tjänat ut och som genom omständig inställningsanordning och träkas-settsystem är allt för tidskrävande att arbeta med.

Den nya kameran, typ Grafex-automatic, som inköps till ett pris av c:a 18.000 kronor, är försedd med vakumhållare för filmen.

Detta innebär att kameran är lätt att ladda och möjliggör användning av kontakttraster.

Kameran är lätt inställbar, man behöver endast ställa in reduktionsgraden varvid skärpan automatiskt ställs in. En skärpa som vi varit glada över att ens komma i närheten av med den gamla kameran.

## För säkerhets skull

FFV/HK har begärt Rikspolisstyrelsens (RPS) medverkan med råd och anvisningar beträffande tillträdeskyddet vid CVA. Den 24 och 25 oktober besökte kriminalkommissarie Olle Waldenström och kriminalinspektör Edvin Dahlin CVA i sällskap med överstelöjtnant Bror Salmson, HK, för en genomgång av problemen. De har sedan kommit med en del synpunkter på hur skyddet inom vissa byggnader lämpligen bör förbättras.

Säkerhetschefen vid CVA, Harald Lundholm, som av förklarliga skäl måste iakta viss förtegenhet beträffande promemorian framhåller att en del skyddsåtgärder i tekniskt avseende föreslås och att även viss effektivisering av vaktens utrustning förs på tal. Han hoppas att det ekonomiska läget medger att föreslagna åtgärder kan genomföras och påpekar att det kanske är tid att nu våga tänka om så att vi inte fastnar alltför hårt i gammal slentrian.

Användningsområdet för kameran är i första hand att ta fram repronativ för framställning av metalltryckplåtar, som används i vårt tryckeri vid tryckning av bl.a. typkataloger, reservdelskatalogsidor, beskrivningar och blanketter.

Kameran är utrustad med diaposivanordning varför man har möjlighet att exponera film för framställning av krets-kort, göra omvändning från negativ till positiv och även direktframställa s.k. stordia (overheadbilder).

I samband med kameraköpet har framkallningsutrustning inköpts till ett värde av c:a 7.000 kronor. Framkallningsutrustningen består av en rapidoprint-apparat med pumpskåp samt en copyproof-apparat.

**Rapidoprint-apparaten** är i första hand avsedd för framtagning av negativ och arbetar med aktiverings- och stabiliseringsbad för framkallning och fixering.

Negativen matas in mellan gummirullar i apparaten och kommer ut nästan torra efter 40 sekunder. Detta gör det möjligt att från originalbild, exponerad i den snabbinställda kameran, ta fram en negativ eller positiv film i reducerad skala på ett par minuter.

Genom en enkel omställning kan rapidoprint-apparaten även framkalla papperskopior som kontakt- eller projektionsexponerats på vanligt sätt. Dessa kopior har dock inte utan efterbehandling längre arkivbeständighet än cirka 5 år.

**Copyproof-apparaten** ger oss ett flertal möjligheter att med den nya kameran använda det copyproof-material som idag finns att tillgå.

Framförallt kommer denna apparaten, i anslutning till den förnämliga kameran att ge våra tryckoriginalframställare många förenklande och kvalitetshöjande möjligheter.

Bl.a. kan man direkt-framställa rastrede positivkopior, som vid framställning av tryckoriginal för bl.a. föreskrifter och beskrivningar gör det enkelt att även ta med fotografiska bilder.

De rastrede bildpositiven kan sättas upp tillsammans med övrig strecktext varefter plasttryckplåtar direkt kan framställas i vår MR-412 kamera.

Kort sagt kommer den nya investeringen att innebära rationellare framställning, högre kvalitet och bra anpassning till vårt i övrigt väl kundbehovsanpassade tryckeri.

En utförlig redogörelse, med exempel på vad vår nya utrustning kan prestera, kommer att framtagas och finnas tillgänglig på vårt bibliotek.

Den nya kameran har trots sin förnämlighet den begränsningen att största originalformat som kan fotograferas är A2. En mycket ringa del av de original som finns i produktionen är över A2-format och teoretiskt kan behovet av reducering från så stora format som A0 klaras via vår mikrokamera och förstöringsapparat.

Den gamla reproduktionskameran kommer att få stå kvar under den övergångstid som krävs för att vi ska lära oss att praktiskt och ekonomiskt finna lämpligaste förfarande för reprofotografering av stora originalformat.

A. Corsell

## HON — EN BÅT

En fråga som länge engagerat oss är varför man säger hon om båtar. Vi har nu fått svaret, som anger inte mindre än nio gemensamma nämnare:

1. Måste styras av en man.
2. I ett oöversiktligt ögonblick tar hon makten.
3. Tål ej överbelastning.
4. Kan inte riggas utan en mans hjälp.
5. Byter namn när hon byter ägare.
6. Kostar mer i underhåll än vad ägaren tänkt sig.
7. Kan dra med sig en man i djupet.
8. Måste spacklas och målas innan hon skall ut.
9. Bli'r med åren gisten, besvärlig och svårhanterlig.  
Så nu vet ni det.



Vid CVA-vakten, från vänster: Bror Salmson, Olie Weidenström, Edvin Dahlin och Harald Lundholm





Instrumentmakare Herbert Käberg, CVA-are sedan den 21 augusti 1950, gick i pension den 31 oktober. Under hela sin anställningstid har han också varit aktiv inom CVA-UHF driftvärn. Vid avtackningen på Gyllene Balken fick han som minnesgåva från CVA motta en rosenprydd käpp samt för insatser i driftvärnet ett askfat. Dessutom uppvaktade instrumentsektionen och SF med blommor. Herbert Käberg ses här tillsammans med Vid A. Högfeldt.

## ANPASSNINGSGRUPP tillvaratar äldres och handikappades intressen

På arbetsmarknadsstyrelsens initiativ sände Länsarbetsnämnden i Västmanlands län för en tid sedan ut en cirkulärskrivelse till arbetsgivare och personalorganisationer i länet om bildande av anpassningsgrupper med anledning av de s.k. "äldrelagarna" som trädde i kraft den 11 juni 1971. I den grupp som tillsattes CVA ingår personalchef Birger Ahlin, FCTF-ordföranden Erik Werner och SF-ordföranden Ingvar Johansson. En distriktskonferens har hållits i Köping där man drog upp riktlinjerna för gruppernas arbete och samarbetsformerna mellan dem och länsarbetsnämnden respektive arbetsförmedlingarna.

Lagstiftningen tillkom mot bakgrunden av de under senare år alltmer accentuerade svårigheterna för äldre arbetstagare att erhålla eller behålla anställningar.

Den första lagen (SFS 1971:199) benämnes "Lag om anställningsskydd för vissa arbetstagare" och stadgar en uppsägningstid av minst 2 månader för den som fyllt 45 år, minst 4 månader för den som fyllt 50 år samt minst 6 månader för den som fyllt 55 år, allt under förutsättning att anställningen hos arbetsgivaren varat minst 24 månader under de tre senaste åren. Lagen innehåller vidare bestämmelser om uppsagd eller permitterad arbetstagares företrädesrätt till återanställning hos tidigare arbetsgivare.

Den andra lagen (SFS 1971:202) benämnes "Lag om vissa åtgärder för att främja sysselsättning av äldre arbetstagare på den öppna arbetsmarknaden". Chefen för inrikesdepartementet har i förarbetena till denna lag starkt framhållit önskemålet om samverkan mellan arbetsmarknadens parter för att nå bästa möjliga resultat.

Vad beträffar uppgifternas omfattning och innehåll kommer de olika anpassningsgrupperna att få börja på olika nivåer. Ledamöterna i CVA-gruppen framhåller att man i dagens läge, när det inte förekommer några nyanställningar vid CVA, får inrikta sig på att medverka till en anpassning av arbetsmiljö och arbetsförhållanden för redan anställd äldre arbetskraft. I detta sammanhang kommer man, trots att laglig skyldighet här till inte föreligger, att även ha uppmärksamheten riktad på de arbetshindrades förhållanden, då problemen ofta är likartade. Anpassningsgruppen skall samverka med bl.a. företagsnämnden, skyddskommittén och företagshälsovården men är en fristående grupp, som till sin verksamhet kan adjungera företagsläkare, skyddsingenjör m.fl.

Genom en kartläggning av arbetsstället kan man exempelvis få fram vilka arbetsuppgifter som kan utföras av äldre och personer med arbetshinder. Anpassningsgruppen har att bevaka eventuella

## Herbert i pension

En arbetskamrat, Bengt Harlén, avd. 254, hade till avtackningen diktat följande verser till Herbert Käberg, när han gick i pension:

Det hände i Paltfälla, Kolsva kommun  
år 9 på hösten, då ropade frun  
till Karl-Johan Käberg, "nu är det nog  
dax"  
och det var befogat, ty Herbert kom  
strax.

Ja, Herbert det ska han förbaske mej  
heta  
och August därtill det är snyggt ska  
ni veta.  
Det spikades in uti prästens papper  
sen slutade lugnet på Skedvis revir.

I liggande ställning man vet att han  
trivs,  
och tar ofta chansen så fort som den  
givs.  
Det verkar rätt konstigt det där eller  
hur.  
han tar lika gärna en halvfigur.

Hur skall det nu bli när han får sin pen-  
sion?

Med bössan på ryggen, i bältet patron.  
I Arbogabygden vi tänker nog att  
man kan inte hitta en endaste katt.

Men nu när Du slutar Ditt dagliga knog  
vi vet att vi inte kan tacka Dej nog.  
Ty ärlig kamratskap Du alltid har visat  
och hjälpsamhet är ett begrepp som Du  
prisat.

Vi skall inte glömma Dej när Du nu går  
och måtte Du leva i minst hundra år!

omplaceringsbehov och då komma med förslag till ändring av arbetsplats, omplacering direkt i nytt arbete, omplacering till annat arbete efter förändring och anpassning av detta eller utnyttjande av arbetsmarknadspolitiska hjälpmedel. I uppgifterna ingår sedan en uppföljning av person för vilken förändringar på arbetsplatsen skett.

Förslag från anpassningsgruppen till skyddsorganisationer kan också bli aktuella vid ny- och ombyggnad av lokaler samt vid inköp av maskiner, verktyg och annan utrustning, då man bör ta hänsyn till personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Birger Ahlin, Erik Werner och Ingvar Johansson vill poängtera att gruppen är öppen för synpunkter på ovannämnda frågor. Till ett första sammanträde på CVA kommer Arbetsförmedlingens företrädare, Rune Sörbom, att inbjudas.

# UHF 25 år

Under parollen "UHF för hela slanten" har förrådsbyrån firat sitt 25-årsjubileum. Detta firande skedde i Medborgarhuset den 30 september, en lördagskväll som etsat sig fast i minnet hos alla deltagarna, unga som gamla UHF:are.

Redan vid entrén, där en hobbyutställning ordnats, möttes man av UHF:ares nit och skicklighet. Vi fick där se Eric Olssons vackra båtar och "flytetyg", Nisse Nilssons lek med färger och ljuseffekter, Sune Staffanssons effektfulla och drivna penselföring, Sven-Eric Lundahls sköna ryor, Mary Schööns handaflit m.m. samt även prover på samlarnit i form av välordnade frimärkskolektioner, signerade Bernald och Rosengren.

UHF-chefen Åke Thorsén hälsade välkommen och påpekade i sitt tal bl.a. UHF:s roll i försörjningen med reservdelar till vårt flygvapen. Han uttalade den förhoppningen att FMV även i fortsättningen skall ta vara på den fond av kunskande och erfarenhet som finns på UHF, samt att den planerade dataanläggningen snart måtte komma till Arboga.

Generaldirektör Sten Wåhlin uttryckte sin och FMV:s stora uppskattning av dagens jubilar men påminde också om verkningarna av det nu fattade försvarsbeslutet, som givetvis också kommer att drabba UHF. Han hoppades att den na-



Allvarliga frågor dryftas? Generaldir. Sten Wåhlin, byråchef Åke Thorsén, verkstadsdir. Anders Höfeldt, f. d. förrådsdir. Erik Nyberg och generalmajor Sven-Olof Olin.

turliga avgången skall räcka för de kommande personalreduceringarna.

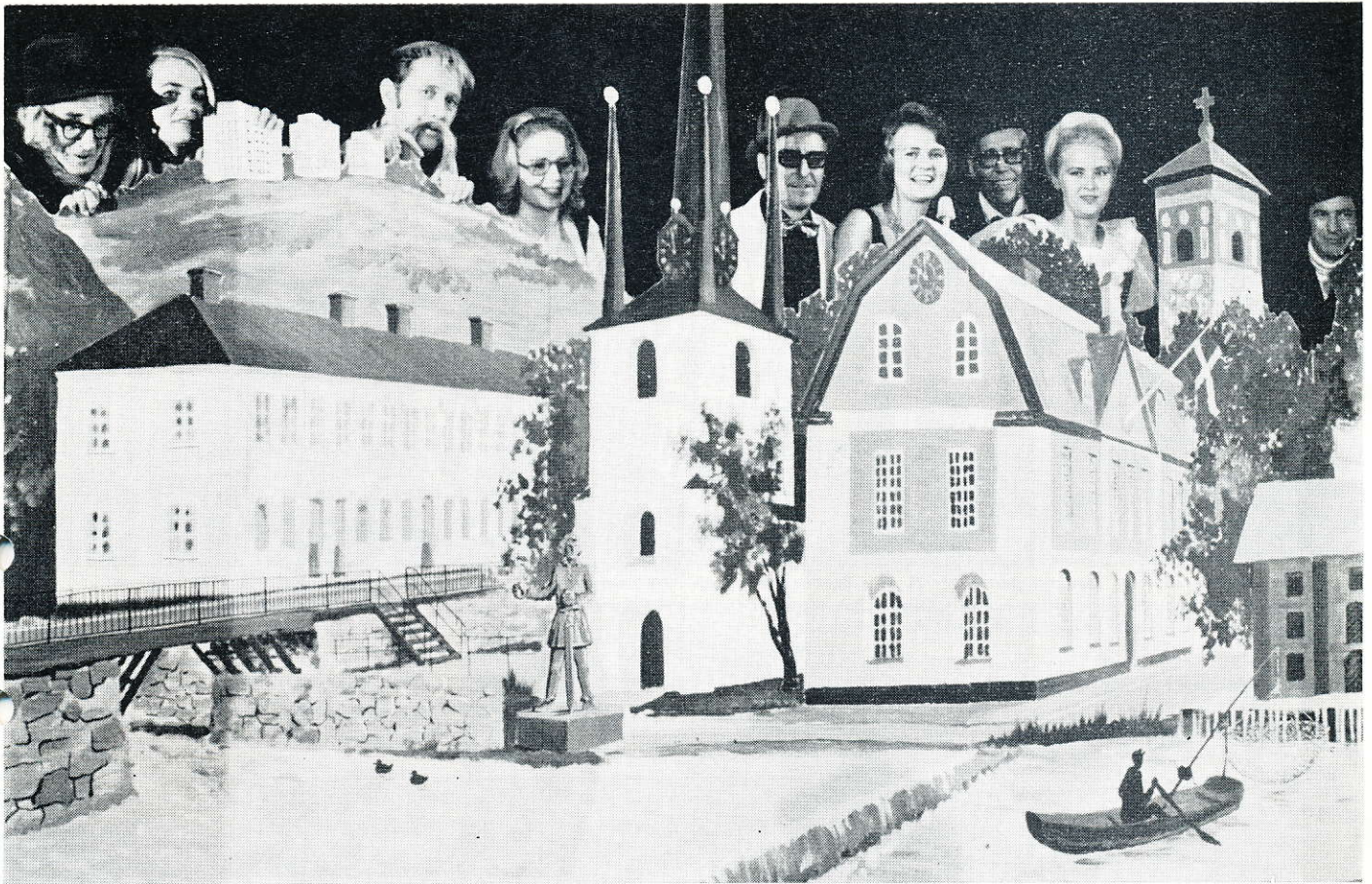
Arbogas egen vältalare, fullmäktige-ordföranden Jonas Carlsson, erinrade om Arbogas gamla traditioner som säte för svensk försvarsindustri. Redan gamle kung Gösta (Gustav Vasa) anlade ett harneskmakeri i Arboga på 1500-talet. Jonas betonade vad UHF och CVA betydde för staden i modern tid. Direktör A. Högfeldt, CVA, tackade för gott grannförhållande och hoppades att detta även skall bestå i framtiden. FCTF-ordföranden Erik Werner framförde IF 107:s tack till UHF och de där anställda föreningsmed-

lemmarna för gott och glädjande samarbete och tillika förståelse. Även Werner uttalade oro för följderna av försvarsbeslutet. Sten Edberg, SF, ordförande i verkstadsklubben vid UHF, tackade också UHF och uttalade förhoppningen att allt, trots de nedbantade försvarsanslagen, skall reda sig till det bästa. Samtliga gästtalare överlämnade gåvor till UHF i form av konstverk och andra vackra ting. Generalmajor S.-O. Olin, FMV:F, uppvaktade med en fin kulram av den gamla hederliga typen "att användas i väntan på den nya datorn".

GD Wåhlin med assistans av två söta

En förväntansfull publik. Bl. a. syns: fr. v. Gösta Haglund och Elis Agerlid med fru. 2:a raden: Olof Vikland, Carl-Axel Andersson, Eskil Östlund med fru, Ivan Adielsson med fru och Alfred Aue med fru. 3:e raden: Erik Tägtström med fru, Birger Björklund med fru.





Revygänget bakom de vackra kulisserna. Fr. v.: Bror Möller, Inger Jacobsson, Lars Öhman, Marita Lundström, Olle Winberg, Anette Fredriksson, C.-H. Dahlström, Lilliane Blomqvist och Dick Jyrell.

"värdinnor" från UHF delade ut guld-klockor för "Nit och redlighet i rikets tjänst" till tretton UHF:are som vardera har en sammanlagd statlig anställnings-tid på minst 30 år.

Sedan kom vad alla med spänning och förväntan sett fram emot, jubileumsrevyn "UHF för hela slanten". C.-H. Dahlström och Bror Möller höll i trådarna också denna gång och hade god hjälp av UHF:s egna duktiga amatörer Lars, Lillian, Olle, Marita, Dick, Inger och Anette. Scenens vackra fond med klassiska motif från staden vid å-bågen var resultatet av god samverkan mellan UHF:arna K.-E. Persson, L.-E. Spritt och Sune Staffansson samt Lennart Askerlöf, CVA. Prologen lästes av författaren själv, Bror Möller, som också hade gjort musikarrange-mangen till revyn.

I sin helhet var revyn mycket uppslup-pen och roande med ibland små, små "gaddar" åt kändisar vid UHF. Bland de många som hade roligt åt det som bjöds på scenen kan nämnas f.d. chefen för UHF, Erik Nyberg, "still going strong", kämparna Oskar och Olle-Pelle, numera Malmslättsbon Gustav Magnusson med fru, "Gutten" Nordgren, som envist fast-håller sin svarta härfärg trots många års pension, och Ingemar Larsson. Mycket skratt, en del kanske skadeglada, bar vittne om att det mesta gick "hem". Och vi som fick se revyn väntar redan nu på

nästa. Fint, Carl-Hugo, Bror och alla ni som medverkade! Det skall också omta-las att Arne Bjelke skötte musikarrange-mangen på ett vederhäftigt sätt.

Efter revyn samlades alla i Rotundan för avätande av jubileumsupén, som på ett rikligt och smakligt sätt hade iord-ningställt av "basen" på Stadskällaren, Signe Eriksson, själv en gång i tiden an-ställd på UHF.

### UR REVYN

Flickan som nyss varit hos doktorn återvänder och frågar blygt:

Snälla doktorn, när jag var här för en stund sedan måste jag ha glömt min bysthållare. (De letar, men finner ingen b-h).

Öj då (säger flickan till slut) förlåt mig doktorn, nu minns jag. Det var hos tandläkaren jag glöm-de den.

### KAFFEAUTOMATEN

Två flickor samtalar.

— Du, nu tar vi kaffepaus. Ska Du med till automaten?

— Nej Du, det blasket får allt vara för någon annan. — Förresten kan Du melodin på: Nu tän-das åter ljusen i vår lilla stad, för i så fall kan Du sjunga den här biten

Nu tändas åter ljusen i vår automat två ganska svaga lyktor, där man beställer spa't det skvalpar uti rören, en plasmugg trillar ner man tar en klunk i munnen och sen minns man inget mer.

Det kaffeblask man får här är inte särskilt gott men snälla som vi är vi fogar oss uti vår lott på natten drömmar vi om riktigt kafferep med dopp

men klockan för drömmen sätter stopp.

### HÖRT I BERGET

Gubbarna klagade hos bossen att de blev trötta i benen av att gå på bara cementgolvet hela da-garna, och undrade om de inte kunde få någon mjukare beläggning på golvet.

Bossens svar: klistra filt under skorna.

Den goda maten skakades ner på dans-golvet. Helt naturligt var dansvern stor till tonerna av Arne Bjelkes välspelande orkester, i vilken man bland skägg och mustascher kunde urskilja f.d. UHF:aren Yngve Carpers glada nuna. — Alltnog, det dansades och dansades men det blev ett obönhörligt slut också för den glada och lyckade jubileumsfesten.

Lj.



Byråchef Åke Thorsén och UH-chefen J.-O. Arman läser hyllningstelegram.



Av den arbetsstyrka som var med vid starten för 25 år sedan är fortfarande 12 i tjänst vid UHF, här samlade kring byråchef Åke Thorsén. Fr. v. i främre raden: Ingvar Aronsson, Karin Nyström och Eric Olsson. Bakre raden: Gunnar Hjorth, Mary Schöön, Sune Staffansson, Christina Carlsson, Henry Söneby, Alfred Aue, Elis Agerlid och Karl Broman. Karl-Erik Adolfsson ej närvarande.

## UHF administrationsbyggnad

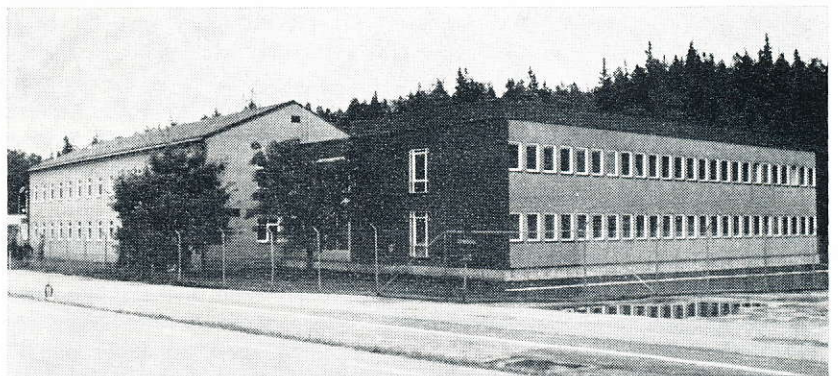
För 20 år sedan påtalades för första gången att dåvarande CFA behövde större kontorsutrymme. Under de gångna åren har flera projekt sett dagens ljus och diskuterats, men bristen på pengar har alltid varit det som projektet strandat på.

I år, lagom till 25-årsjubileet, kunde den nya byggnaden tas i bruk och man kunde därför avveckla den s.k. uthuslängan Karlslund, där ett tiotal personer sedan lång tid haft sina arbetsplatser.

Nybygget består av 29 rum och inrymmer förutom konferens- och kafferum, byråchefen, tekniska enhetens och

organisationsdetaljens chefer, detaljen för servicemateriel, elektrodetalj 1 och organisationsdetaljen.

Rummen äro ljusa och luftiga och de som flyttat in trivs bra i sin nya omgivning.



## För nit och redlighet i rikets tjänst



Vid UHF-jubileet fick följande motta guldlockor för "Nit och redlighet i rikets tjänst": Fr. v. främre raden: C.-H. Dahlström, Richard Lenander, Einar Berdelius, Harry Dahlquist, Lars Erik Engvaldsson och Sten Julle. Bakre raden: Gösta Haglund, Bengt Zibell, Allan Lundström, Gunnar Hjorth, Erik Wiktorsson, Olof Wiklund och Carl-Axel Andersson.

## Vad är UHF IF eller blivande FMV sport Arboga?

Två idrottsföreningar i ett och samma berg kan vid första ögonkastet tyckas vara en för mycket. Men vid en närmare granskning av saksak så klarnar begreppen. Vi har ej samma huvudman, FFV och FMV är två vitt skilda saker. Varje huvudman stöder sin personal. Att vi sedan skall samarbeta i många för att inte säga de flesta fall är givetvis helt klart.

Av ovanstående skäl samt det faktum att alla FMV-enheter i Stockholm gick samman i en storförening, FMV-Sport, så bildades UHF IF för c:a 1 ½ år sedan och anslöts till FCIF och det lokala Korporationsidrottsförbundet. Bildandet föregicks av en rundförfrågan till alla FMV-enheter i Arboga. Resultatet blev ett relativt kallsinnigt mottagande utanför UHF, kanske till stor del beroende på bristfällig information, men 75 % av UHF-personal var klart för en egen förening. Vårt arbetsnamn fick t.v. bli UHF IF.

Målsättningen från initiativtagaren var nog att alla FMV-anställda i Arboga skulle ha möjligheten att ansluta sig. Efter samråd med CVA IF har dock frågan t.v. lämnats öppen beträffande tillhörighet för den enskilde individen. I dag är inställningen från BO-enheterna mera positiv för FMV-enhetstanken. BODO är redan till 100 % anslutna till UHF IF och även övriga enheter finns representerade. Att UHF IF från nyåret har för avsikt att ändra namn till FMV-Sport Arboga skall dock inte innebära att valfriheten försvinner. Entusiasterna kan ju tillhöra två föreningar. Fast man kan naturligtvis i tävlingsammanslagning bara representera en förening. Arboga Korporationsidrottsförbundet har faktiskt fört fram kravet att FVM-anställda skall representera FVM-Sport i Arboga-Korpens tävlingar. Vad sysslar vi då med i denna förening?

Verksamheten torde vara exakt densamma som i en normal korp-förening vid vilket företag som helst, d.v.s. deltagande i lokala begivenheter på orten, interna motions- och mästerskaps-serier samt gemensamma trivselaktiviteter inom företaget. Redan i år har UHF IF haft vissa möjligheter att visa att vi finns till. Vi har deltagit i herr- och damfotboll, bordtennis, badminton, skidor, skytte och orientering. Det interna intresset är stort. Vi kommer successivt att utöka vår verksamhet. Former för tävlingsutbyte med andra FVM-enheter utanför Arboga är f.n. under utarbetande. Vi bör även ha ett givande utbyte mellan FFV och FMV på det lokala planet. Och vi skall absolut samarbeta där enbart den ena föreningens resurser ej räcker till.

L. Ingvaldson  
Ordf. UHF IF

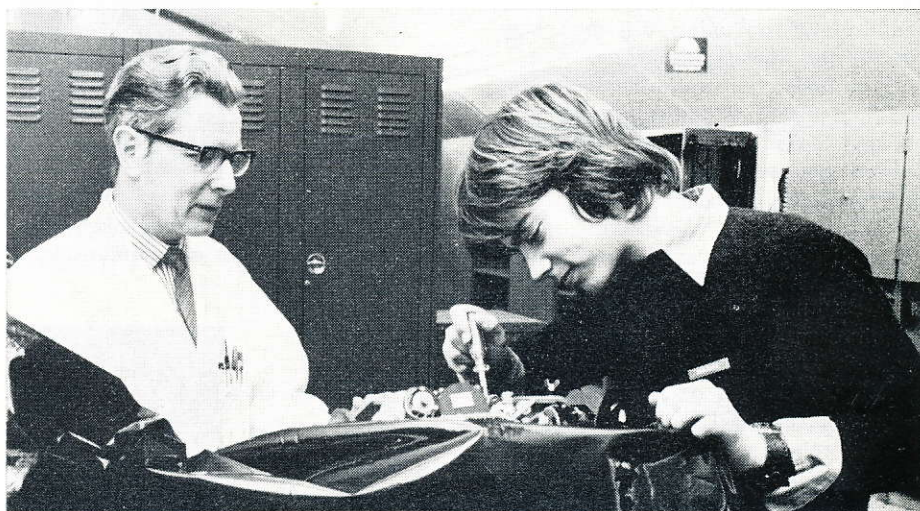
## Pryo

Drygt 20-talet skolelever har pryat på CVA under den gångna hösten. Fortfarande synes intresset stort för tele och motorer. Lejonparten av ungdomarna har hamnat på avdelningar, där de fått ta aktiv del i arbeten med dylik materiel. I övrigt har vi haft en "chaufför", en "finmekaniker", en "robotmontör", en "laborant" och tre som provat på konstruktörsyrket. Enda flickan i pryogänget, Lena Fors, hängav sig åt kontorsarbete — med den äran för den delen, enligt fru Inger Lundberg, som såg till att hålla henne igång med maskinskrivning och diverse expeditionssysslor.

Handledarna har överlag bara positiva intryck av sina elever. Ser man till att planera, så man har lämpliga arbeten för dem när de kommer, är det inga problem,

säger en av handledarna, Holger Oskars-son på flygradarverkstaden. Tomas Johansson, som pryade hos honom, berättar att han fick börja med att plocka komponenter ur gamla apparater med hjälp av lödkolv. Efter en tid fick han vara med och titta på vid mätningar av olika instrument och avslutningsvis själv försöka sig på att bygga en multivibrator efter kopplingschema.

Vi hoppas att alla återvänt till skolan lika nöjda med sin pryotid vid CVA som Lena och Tomas föreföll vara. Huvudsyftet med den praktiska yrkesorienteringen är som bekant att ge eleven en konkret uppfattning av arbetsliv och arbetsmiljö inför kommande studie- och yrkesval.



Under överinseende av handledaren Karl-Erik Edbom justerar Thomas Johansson en radarantenn.

## En knapp till apparaten

Manschettknutar som man behöver hålla reda på förses av samhället med vakt (hemmafru och sekreterare för olika tider på dygnet). Härtill kommer vissa tekniska attiraljer, som bandspelare, penna, papperskorg och en telefon. I svårare fall förses telefonen med en knapp, varmed omkoppling till dagvakt/sekreterare kan ske. Både apparater och knapp tillhandahålls av "Lurverket" till fasta monopolpriser.

I årtionden har knappen varit byråkratisk och svart, en strikt, rund liten låda i ändan på en tjock, likaledes svart sladd. Men statliga verk avkungligas och moderniserar sig. Så även televerket, som gått in för ny design. Den gamla sorgsna runda har blivit mjukt grå, avlång och omslagsskön.

Härom dagen fick jag en sådan ny fin sak på mitt arbetsbord och en extra apparat hos Lisa, min väna arbetskamrat. (Lisa måste sitta flera rum bort). Bruksanvisning medföljde emellertid ej, varför

det gällde att själv utforska underverket.

Sagt och gjort. Den långa fina omslagsknappen låg med ena hälften nedtryckt i plan med lådans kåpa, medan den andra symmetriskt lika hälften var uppfälld. Vid knappens ena ände stod ordet "Till" och vid den andra "Från". Jag tryckte ner knappen där det stod till och lyfte luren. Det blev ton. Så tryckte jag ner knappen vid från, lyfte luren för att kontrollera att allt stod rätt till och fick ton nu med. Min apparat fungerade alltså både till och från, vilket inte gör en ordningssam tjänsteman särskilt glad.

Med Lisas benägna medverkan vidtog en ingående knapplägesundersökning. Lisa fick ringa till min telefon både "till" och "från" och svara på sin apparat samtidigt. Vi fann att jag kunde ringa med knappen i bägge lägena, att jag alltid blev uppringd i bägge lägena och att Lisa alltid var bortkopplad i ena läget. Men i vilket läge var hennes telefon ej inkopplad? Ja, det stod ej på knappen, så det måste alltid kontrolleras med snabbtelefon. Det blir alldeles för svårt med bara "Till" och "Från". Puh.

En som aldrig klagat förr.



Karin Lindström vid sin nya disk.

En kassalåda nedsänkt i skrivbordet, en ny disk och tillvaron ter sig betydligt angenämare, tycker Karin Lindström på CVA:s kassa. Den obekväma inredningen hon förut hade medförde överansträngning och värk i en arm. Skyddsingenjör Sven Karlsson anlätades, och man kom fram till den nämnda lösningen.

Många andra har kanske liknande problem. Ibland kan det räcka med att man verkligen tänker igenom sina arbetstemon och gör en liten ommöblering för att åstadkomma förbättringar.

#### Är Du sams med Din stol?

Har Du en inställbar arbetsstol, glöm inte att dra nytta av finesserna. Enligt arbetarskyddsstyrelsen skall stolsitsen vara horisontal eller i det närmaste horisontal och dess höjd sådan, att den tillåter, att fötterna helst stöder mot golvet, medan knäna är böjda i rät vinkel. Stolsitsens djup bör vara sådant att när man sitter upp ordentligt på stolen och utnyttjar ryggstödet skall två tredjedelar av lårrets baksida stödja mot stolsitsen. Lårets nedre tredjedel, d.v.s. partiet närmast ovan knävecket, skall däremot inte stödja mot stolsitsen. Man skall nämligen lätt kunna ändra ben- och fotställning.

#### Rätt förhållande bord — stol

Arbetsbord och arbetsstol skall vara väl avpassade i förhållande till varandra. Allmänt kan man säga att så är fallet, om arbetsbordets höjd är i nivå med armbågarna, när man sitter upprätt med axlarna sänkta och armarna fritt hängande utmed sidorna. Är bordet för högt, skjuter man lätt upp axlarna för att få armbågarna i höjd med bordsytan, vilket i längden kan leda till tröttande muskelbelastning. Bordet bör inte vara lägre än att man kan arbeta i upprätt sittande ställning. Vid ett för lågt bord måste man luta sig mera framåt. Trycket på buk och bröstorg är ökar och ryggen utsätts för en onödigt stor belastning. Arbetsbordet måste ge fritt utrymme för benen, så att man kan röra dem såväl framåt som i sidled.

## Vad vill du ändra på i din arbetsmiljö?

Anders Larsson,  
avd 208



— Jag håller på med slutmontering av RM9-motorn och tycker att arbetsplatsen, fast den ligger längst inne i berget, är bra på det hela taget.

Stellan Bolin,  
avd 915



— Trappuppgången till våra kontor behöver målas om, och dessutom skulle det vara trevligt med ett blomsterarrangemang där.

Gösta H. Johansson,  
avd. 121



— Bullret i P-tunneln är det stora problemet, och alla som jobbar här utsätts för hörselskador. Man har på flammrörsavdelningen börjat bygga in bullerkällorna men det skulle kunna göras i större utsträckning än vad som förekommer nu. Man skulle också kunna ha vissa burar, där man kan gå in och utföra arbeten med exempelvis slipmaskiner och nithammare som orsakar hög bullernivå.

Thore Myrberg,  
avd 290



— Vi vill ha ett rymligare kontor. Med två skrivbord och en bokhylla på c:a 14 m<sup>2</sup> blir det inte stort svängrum. Hela avd 290 är trångbodd. Tvätthallen t.ex. medger spolning av lastbilar framifrån och bakifrån men inte från sidorna.



Ing-Marie Andersson,  
avd 686

— Vi har tråkiga lokaler. Hela telehallen behöver byggas om, men det vågar man väl inte andas om. I väntan på sådana radikala åtgärder önskar jag mig en ny matta i stället för den gamla lap-pade och lite färg på väggarna. Finge vi också värme- och ventilationsanläggningen att fungera så man slapp frysa ibland och sveittas dessemellan vore det bra. Andra önskemål: en dusch i anslutning till damtoaletten och bättre städa på kontoret.



Bengt Berndtson,  
avd 632

— Vi har fått ett ljus och trivsamt arbetsrum, men önskemålet om gardiner kvarstår. Vår framställning härom avlogs på grund av sparkampanjen och vi har tills vidare löst problemet med färgglatt papper för fönstren. Jag skulle också gärna se att den långa mörka korridoren målades om i ljusare färg och att herrtoaletten snyggades upp.



Dagmar Winther,  
avd 492

— Jag stortrivs. Det finns ingenting jag skulle vilja ändra på. Mitt arbete som avsynerska är intressant — chefer och arbetskamrater bästa tänkbara. Förut var jag affärsanställd, och när jag sökte det här varnade man mig för att det skulle vara ett smutsigt jobb. Det är det absolut inte.

När Du ger Dig ut i vintermörkret

**Glöm ej reflexerna!**

Du kan köpa dem i Mässens kiosk.



Arne Norberg.

## Till Arne Norbergs minne

Mitt i sin verksamhet — vid tjänstebesök på CVA den 25 oktober — avled vännen och arbetskamraten Arne Norberg.

Det var ett hårt slag mot Arnes familj men även vi alla på CVA som under hans 20-åriga verksamhet här har haft förmånen att lära känna honom vill ogärna acceptera att vännen Arne är borta för alltid.

För blott ett halvår sedan, när Arne fyllde 50 år, hade jag glädjen att personligen få tacka honom för de utomordentliga insatser som han gjort vid CVA. Inget var omöjligt för Arne inom vilket område det vara månede. Det var Arne som lade grunden för hela vår markteleverksamhet som i dag omfattar arbetsuppgifter för flera hundra man och när han senare erbjöds verksamhet som marknadsförare blev hans insatser inte mindre betydelsefulla. Alla arbetsuppgifter var för Arne lika intressanta.

Vi tänker i djupaste tacksamhet på hans vänskap och insatser och vi tänker i varmaste sympati på hans maka och döttrar.

A. Högfeldt

## Jubilärer

<b>CVA</b>		
<b>60 år</b>		
1972		
30/12	Henning Ekström	Avd 871
1973		
1/1	Gunnar Rystedt	274
5/1	Astor Gustavsson	880
9/1	Arne Nilsson	554
15/1	Göte Gustafsson	230
6/2	Karl Dahlbom	230
7/2	Thore Isaksson	954
9/2	Gösta Andersson	612
20/2	Henry Liljeroos	111
1/3	Alice Granlund	380
10/3	Tage Wallqvist	122
21/3	Olof Karlsson	612
8/4	Bengt Lundmark	715
21/4	Ivan Kihlström	850
22/4	Anders Högfeldt	900
22/4	Allan Karlsson	281
27/4	Helmer Söderberg	274
9/5	John Kardell	570
18/5	Erik Rydh	102
20/5	Tage Ravling	686

<b>50 år</b>		
1972		
7/12	Hertil Lönn	Avd. 274
7/12	Rune Helsing	208
21/12	Max Gustafsson	121
22/12	Margit Neuman	957
27/12	Evert Johansson	122
29/12	Karin Pettersson	380
30/12	Hans Nilsson	800
1973		
12/1	Anders Ander	952
1/1	Rune Sjögren	612
3/1	Erik Lindén	470
27/1	Jens Eriksson	121
4/2	Åke Johansson	621
19/2	Rune Mattsson	130
28/2	Adolf Carlsson	636
8/3	Karl-Erik Edbom	274
11/3	Bengt Andersson	480
20/3	Rolf Bodin	201
5/4	Arne Hell	701
7/4	Hans Gripenberth	952
8/4	Yngve Brinkmark	480
17/4	Bertil Magnusson	130
17/4	Gunnar Biberg	493
23/4	Rune Erlandsson	462
9/5	Egort Andersson	361
22/5	Holger Ohman	271
25/5	Sivert Söderberg	150
30/5	Ragnar Rosengren	274

<b>UHF</b>	
<b>60 år</b>	
1973	
3/5	Lennart Carlsson
13/5	Gustaf Jacobsson
31/5	Ester Dahlström

<b>50 år</b>	
1973	
24/1	Carl-Erik Sjölund
4/2	Lennart Löth
4/2	Maivor Byström
14/3	Carl-Olov Lindh

Från en av CVA-pensionärerna, Sven Pettersson, har följande lilla lyriska bidrag insänts med åtföljande varma hälsningar.

### FRIHETEN

Ej blir viljan frigjord av att färdas mjukt på dynor, ej att fritt i lastens famntag lata sig en levnad lång, fri blir viljan först, när den fått härdas från en veklings ragling til gymnastens genom självtväng fria hjältesprång.

Men när viljans gång är stolt manhaftig och när viljans alla senor spänna muskelkraft i järnhård fjädersvikt, skall ändå dess arm ej frisk och kraftig famna livets välbehag, blott känna tvångets tyngd med ständigt större vikt?

### TACK!

Till alla som gjorde avskedet från min käre make

#### KARL-AXEL

så ljust och vackert, samt för allt stöd som jag på olika sätt fått mottaga tackar jag varmt och innerligt.

#### Ebon Nööjd

För all vänlighet och de vackra blommorna i samband med min makes och vår käre pappas bortgång vill vi framföra vårt varmaste tack.

#### May-Britt Norberg

Britt-Louise Ann-Charlotte

● Ett hjärtligt tack till chefer och arbetskamrater för all uppvaktning på min höglidsdag.

LARS MATTSSON

● För alla blommor jag fått mottaga under min sjukdomstid samt för all visad vänlighet och uppvaktning på min 50-årsdag framför jag härmed mitt varma tack.

RUNE GUSTAFSSON

● För vänlig hägkomst på min 50-årsdag framför jag härmed mitt varma tack.

GUSTAF HOGBERG

● Tack Ni alla vid CVA som gjorde min födelsedag 24/10 till ett ljusst och vackert minne.

ALEX JONSSON

● För vänlig hägkomst under min sjukdom och konvalescenstid mitt varma tack till UHF, FCTF och arbetskamrater.

ERIC HEDSTROM

● Till alla chefer och arbetskamrater vid CVA samt kompisar inom CVA-UHF driftvårn vill jag framföra ett hjärtligt tack för den vänliga hägkomsten vid min pensionering.

HERBERT KÄBERG

● För vänlig hägkomst och all uppvaktning på min 50-årsdag ber jag att till mina arbetskamrater vid UHF få framföra mitt hjärtliga tack!

GÖSTA FREDRIKSSON

● Hjärtligt tack för uppvaktningen på min 50-årsdag.

VALTER JOHANSSON

## Stationsutbildning vid CVA

Fem industrier i Arboga, däribland CVA har engagerat sig i Arbogaskolans s.k. stationsutbildning för elever som går årskurs 2 av inbyggd verkstadsskola för verkstadsmekaniker, maskinlinjen. Under läsåret 1972/73 är det 12 elever som får alternera mellan 12 olika stationer med förekommande slag av verkstadsarbete. Fyra stationer har förlagts till Arboga Maskiner, medan Arboga Mekaniska Verkstad, ASEA, SECO och CVA har vardera två stationer.

Det är andra året som CVA deltar i denna verksamhet. Två elever i taget kommer i 6-veckorsperioder och placeras på motorverkstaden, där de får delta i demonterings- och monteringsarbeten på motortyperna RM9, RM6 och Boeing. Dessutom har de en sejour på apparatverkstaden. Såväl elever som verkmästare och förmän har på ett föredömligt sätt engagerat sig i utbildningen.



En av motionsgrupperna ger sig ut på luffen. I främre raden: Peter Andersson, Ingrid Persson, Lisbeth Larsson, Inge Wallén, Helge Karlsson och Gunvor Jäderlund. Bakom skymtar bl. a. Bengt Andersson, Margareta Öberg, Hans Holmberg och Sven-Gunar Persson.

## Håll dig i trim

CVA IF motionssektion har under hösten startat motionsgrupper under beteckning "CVA TRIM".

Verksamheten har samlat ett 60-tal deltagare som får frisk luft och bättre hälsa genom promenader alternativt löpning och enklare gymnastik.

Alla kan komma med även Du som inte motionerat på länge och blivit överviktig.

Vi motionerar två gånger i veckan, onsdag och söndag.

Vid Folingtorp finns märkta motions slingor i terrängen. Dessutom utnyttjas elljusspåret vid Ekbacksbadet och Maxelmåseterrängens slingor som alternativ.

Alla CVA-anställda med familj välkomna.

UPP TILL CVA TRIM.

**CVA IF motionssektion**

## SM i segelflyg på CVA-fältet

Arboga flygklubb får arrangera SM i segelflyg 1973. Den 9 juni kommer tävlingarna att inledas på CVA-fältet.

Man räknar med att 40-talet segelflygare skall ställa upp. CVA-fältet blir uppstignings- och landningsplats för varje dagsetapp och området för tävlingarna omfattar cirka 500 kilometer.

För ett par år sedan arrangerade Arboga flygklubb segelflyg-DM men när det gäller SM så är det första gången som klubben får förtroendet.

## CVA segrade i FFV-pingis

CVA IF i Arboga hade inga större problem med att vinna FFV-mästerskapet i lagbordtennis i Engelbrettskolans gymnastiksal den 25.11.72. Med 5-1 finalslog trion Mats Peterson, Leif Lindberg och Christer Eriksson Huvudkontorets förslag med 5-1. Därigenom tog CVA sin tredje inteckning i vandringspriset, uppsett av Åkers Krutbruk, och tog hem pokalen för alltid.

Tio lag, från Långsele i norr och Lund i söder, ställde upp i tävlingen. Såväl HK 1 som CVA vandrade en lätt väg till finalen. På tredje och fjärde plats följde för övrigt de båda finalgångens andralag.

I segrarlaget klarade sig både Mats Peterson och Christer Eriksson utan matchförlust.

### Resultat från kvartsfinalerna:

CVA 2—CVM	w o
HK 1—CVA 5	5—0
HK 2—GF	5—3
CVA 1—CVA 4	5—0

### Semifinaler:

HK 1—CVA 2	5—0
CVA 1—HK 2	5—2

### Match om tredje plats:

HK 2—CVA 2	5—1
------------	-----

### Final:

CVA 1—HK 1	5—1
------------	-----

Tröstturneringen vanns av CVA 3.

## Spänst i Östersund

CVAÖ IF:s Skid- och friluftssektion anordnade den 10 oktober mästerskap i terränglöpning vid OSK-stugan. Tävlingen gick i elljusspåret, som mäter 2,7 km. Härda strider utkämpades utefter banan, vilket framgår av resultatlistans sekund-siffror.

### Resultat:

Klass 1 (0—29 år)	Avd.	Min./sek.
1. Lennart Eriksson	4111	10.24
2. Boo Hedström	4113	10.4
3. John Sundell	404	10.55

### Klass 2 (30—39 år)

1. Sören Carnland	400	10.25
2. Göte Lindström	407	10.3
3. H.-G. Marklund	405	11.4

### Klass 3 (40—100 år)

1. Ragnar Svärd	405	10.32
2. Göte Gärd	407	14.38
3. Arne Hell	700	15.37

### Klass 4 (Damer)

1. G.-B. Carnland	400	12.47
2. Signhild Marklund	405	15.17
3. Britta Gärd	700	15.38

### Klass 5 (Avd. inom CVAÖ)

1. 405 (R. Svärd, O. Enström, H.-G. Marklund)	33.48
2. 407 (G. Lindström, K. Karlsson, G. Nätfalk)	35.17
3. 404 (J. Sundell, I. Borg, B. Stigh)	35.35
4. 702 (C. Rolén, K.-I. Karlsson, E. Sandberg)	36.06
5. 700 (A. Hell, B. Gärd, I. Persson)	47.01





Lennart Löf

## Lennart Löf klubbmästare i tennis

Årets klubbmästerskap hade samlat 37 deltagare som efter en kvalificeringsturnering delades upp i olika klasser. Nytt för året var en nybörjarturnering som tyvärr bara hade lockat 8 spelare. Vi får hoppas på fler till kommande säsong.

Totalt spelades hela 70 matcher innan årets klubbmästerskap var färdigspelat. Till årets final hade Lennart Löf och Stig Hahne kvalificerat sig. Lennart genomgick slutet över bl. a. S.-E. Persson. Stig hade tidigare i turneringen besegrat bl. a. Nisse Peterson och Per Theander. Finalmatchen blev en mycket hård och sevärd match med överraskande fint spel av Stig. Lennart stod till slut helt tipsenligt som segrare med siffrorna 6-4, 6-4.

I klass II besegrade Lennart Stjernström Leif Lindberg i finalen.

Olle Åberg finalslog Sten Johansson i klass III.

Nybörjarturneringens segrare kom att heta Boe Törnkvist, han besegrade Clas Wennerlund i finalen.

I dubbeltturneringen svarade oldboys-teamet Nisse Peterson/Kirre Welin för en mycket fin prestation genom att i finalen besegra årets FFV-mästare Per Theander/Gunnar Eklund med siffrorna 6-2, 6-3.

## CVA IF i blickpunkten vid årsmöte i Stockholm

FFV IF höll årsmöte på Kristinebergs hotell i Stockholm lördagen den 18.11 1972.

Valberedningens förslag med S.-O. Holmström som ordförande och Göran Lang och Margareta Lindberg som styrelsesuppleanter i förbundet antogs enhälligt. Per-Erik Persson omvaldes som revisorsuppleant.

Ett 30-tal representanter från de olika föreningarna i FFV IF hade mött upp.

I samband med årsmötets avslutning utdelades pris till bästa förening inom FFV IF vilket erövrades av CVA med CVM på andra plats och HK på tredje. Som första pris erhöll CVA 500:— i kontanter samt FFV IF nya standar.

Följande tävlingsprogram för FFV-mästerskapen 1973 fastställdes:

Gren	Arrangör	Tidpunkt
Badminton	CVA	31 mars 1973
Bordtennis	HK	mars
Bowling	CVM	april
Fotboll	GF	september
Handboll	CTV	mars/april
Orientering	MZ	22 september
Rinkbandy	CVMV	24 februari
Skidor	CVAO	mars
Skytte	CVA	15 september
Tennis	CVM	aug./sept.
Varpa	GF	aug./sept.



En glad trio visar upp belöningarna. Fr. v. Göran Lang, Margareta Lindberg och avgående ordföranden i CVA IF S.-O. Holmström, som vi passar på att tacka för tiden på CVA och önskar lycka till på HK.



## Ny tennismassa

Ett stort frivilligt arbete har under hösten nedlagts på våra tennisbanor. Den tidigare toppmassan som i huvudsak bestod av krossat tegel har ersatts med massa av fabrikat Lawnit.

Tennissektionen hoppas genom denna åtgärd att antalet halkolyckor skall minska och att vi skall få två banor som alla tennisintresserade skall finna trevliga att spela på.

Tennissektionen  
Leif Lindberg

I skottartagen på tennisbanan. Fr. v. Bengt Andersson, Ingemar Gustavsson och Bengt Andersson.

# Hem till John Bull igen

Familjen Bernhard Johnson kom i somras körande i sin GB-märkta bil på Autobahn i Tyskland och blev stoppad av en polis. Denne kom fram och frågade: "Sprechen Sie Deutsch?" Helt spontant svarade Mrs Doreen Johnson på klingande svenska: "Nej vi talar bara engelska". Polismannen såg något konfunderad ut.

Detta är en av många episoder, som familjen Johnson har att berätta i avskedets stund, när det är dags att lämna Sverige och återvända till England.

Bernhard Johnson, som är anställd vid Imperial Metal Industries Ltd. i England, har varit vid CVA under ca 1 1/2 år för att fullgöra vissa åtaganden, som hans firma har haft på robotsektionen. Han berättar, att han funnit sitt arbete vid CVA stimulerande och präglat av gott kamratskap, där speciellt Henning Forslund varit den förmedlande länken. Familjen har hunnit få många goda vänner i Arboga. Något man tänker ta med hem är de svenska formerna för umgängesliv, som man funnit mycket angenäma. Det

kanske kan bli ett komplement till de pubar man är van vid. Sillen och snapsen kommer nog också att finnas på det engelska bordet ibland.

Tack vare medhavd husvagn har familjen Johnson haft goda tillfällen att se sig om under sin vistelse här. Förutom Arboga har Mrs Johnson speciellt förälskat sig i Karlskoga.

När Bergtrollen träffade dem inför upp-brottet, förklarade de, att det var med både saknad och förväntan de anträdde hemresan. Den femåriga dottern Susan visade en påtaglig sorg över att behöva lämna Arboga. Hon har skaffat sig många goda vänner här och pratar en lika god svenska som sina jämnåriga kamrater i Sverige. Pappa Bernhard har inte lyckats lika bra i detta avseende, ty då han för en tid sedan försökte att på svenska tilltala Göte Gustavsson på robotsektionen fick han följande svar: "Jag förstår inte Din engelska". Bernhards kommentar: "Perhaps he was pulling my legs".

## Differentierad arbetstid

Vid UHF har sedan en tid tillämpats s.k. differentierad tid med gott resultat. Det betyder att man kan bestämma sig för att exempelvis börja tjänsten kl. 07.00 och med 45 min. lunch sluta kl. 15.55 eller börja kl. 07.45 och sluta 16.40. De som är bundna till att åka buss börjar kl. 07.25 och slutar då 16.20.

Lunchen kan varieras mellan 30 och 60 min. De som har smörgås med sig tycker att 30 min. räcker, medan en del som åker hem och äter vill ha 60 min.

Vid en rundfråga bland personalen vad man i allmänhet tycker om den differentierade arbetstiden har man enbart gott att säga. Från något håll tycker man att samarbetstiden har krympt och det är ju något som uppstår, när man har olika tider och som naturligtvis kan vara nog så besvärligt ibland.

En annan sak, säger man, är att när arbetstiden var gemensam träffades man före arbetstidens början och utbytte tankar om gårdagens TV och andra begivenheter.

I stort sett är alla nöjda och det är väl så det ska vara.

dunstabad, ång- och imbad, varmluftsbad, kromprimerade luftbad, kolsyrebad, sandbad, gyttjebad, animaliska bad och slutligen medikamentösa bad af många slag. Ett bad kallas kallt, varmt eller hett, alltefter badtemperaturens förhållande till kroppsvärmen.

10—12° säges vara källkallt, 12—18° kallt, 18—25° kyligt, 25—32° ljumt, 32—37° varmt och 37—45° hett. I det källkalla badet uthärdar man i allmänhet endast några få minuter utan olägenhet eller fara. Långheta bad kunna även medföra betänkliga rubbningar. Till kemiska beskaftenhet kunna vattenbaden vara antingen sötvattensbad — såsom vanliga flod- och insjöbad samt de s.k. indifferentia thermalbaden — eller salta bad, såsom hafsbad, soolbad (från naturliga koksaltkällor) eller i öfrigt mineralhaltiga bad såsom alkaliska bad, svafvelbad, jern- och stålbad m.fl. Med afseende på form och användningssätt kunna vattenbaden delas i tvänne hufvudgrupper, bad i stillastående vatten, såsom sjöbad, bassängbad, karbad m.fl. och bad i rinnande vatten såsom strömbad, flodbad, störtbad, duschbad, bad med vågslag (Wellenschlag) m.fl. Under badet kan kroppen antingen i sin helhet vara utsatt för vattnets påverkan (helbad, bassängbad, karbad) eller endast delvis (halfbad, lokalbad, sitt-, fot- och handbad, sittdusch, vaginaldusch, ögondusch o.s.v.). Ja, det finns mycket mer att läsa under rubriken bad, men vi slutar här och hoppas att detta skall bli till värdefull hjälp vid julbadets avnjutande. God bad-jul!

A. R.



Familjen Johnson tar farväl av några mycket goda vänner. Fr. v. Doreen och Bernhard Jonsson, Torsten Gustavsson med fru Inga, som får en kram av lilla Susan samt f. d. Bergtrollsredaktören Ragnar Fredrik Bengtson.

## BAD

Det är nu hög tid för det årliga julbadet. Om nyttan av det kan det kanske råda delade meningar. Enligt en av Albert Engströms rospiggar kan man få det intrycket, att bad är ett njutningsmedel för enbart överklassen, då rospiggen utbrister "en frisk kropp håller själv skiten ifrån sig". Eftersom jämlikheten är större nu än när detta sades, är det troligt att de flesta numera hänger sig åt dylika njutningar. En god regel är dock att innan man ger sig in på något är det lämpligt att inhämta erforderligt vetande, så därför plockar vi några fakta under "Bad" i Nordisk Familjeboks första upplaga, tryckt 1876.

"Bad betyder i allmänhet en kropps mer eller mindre fullständig försänkning eller neddoppning uti något ämne — vare sig flytande, ångformigt, gasformigt eller af fastare konsistens — hvarvid kroppen är utsatt för en större eller mindre inverkan af detta ämne, allt efter dess användningssätt, värmegrad eller öfriga beskaftenhet. Vanligen nyttjas bad för människokroppens vård, antingen som rentvagnings- och uppfriskningsmedel eller mera metodiskt såsom egentlig badkur, i särskilda därtill inrättade anstalter, badinrättningar, anlagda på lämpliga platser, badorter, oftast under speciell ledning av badläkare.

Efter badmediets beskaftenhet förekomma ej allenast vattenbad af olika slag och sammansättning, utan även



## Gör en tavla själv

Färgtrollet uppmanar — GÖR EN TAVLA SJÄLV — och inbjuder till en ny VÅR SALONG, som skall hållas i januari. Förra salongen — den första — blev en stor framgång. Över 100 verk i olika måner och tekniker strömmade in.

Alla anställda är välkomna att delta med egenhändigt tillverkade alster. Tala med P. O. Olsson tel. 187, Inger Krogh-Svensden tel. 217 eller Olle Svensson tel. 545.

Under hösten har på mässen visats grafik av Lennart Rodhe och teckningar av Hellan Wiberg. Dessa verk presenterades vid en välbesökt visning den 18 oktober. Därefter kom en av många efterlängtat utställning med ett stort antal verk av Lars Norrman. Denna utställning hängde först på UHF och därefter på mässen. Närmare 20 verk såldes.

Under december visar Stig Ghyffe från Glanshammar emaljer och som säsongens slutpunkt har vi decemberdragningen med ett 15-tal fina vinster.

Motto: KONST kan alla göra  
KONST kan alla uppleva  
KONST kan alla köpa



Anders Ander.



Anders Andersson.

## FFV-mästerskapen i bridge

FFV-mästerskapen i bridge arrangerades i år av Zakrisdalsverken och spelades den 8 oktober i Karlstad med deltagande av 26 par.

CVA IF representerades av sex par och dominerade tävlingen med hela fem par över medel, därav tre par på prisplats.

Anders Ander och Anders Andersson, CVA, vann tävlingen genom ett gediget och framför allt initiativrikt spel före Britt Blom (EM- och flerfaldig SM-mästare) och Uno Elfving, HK. På tredje och femte platserna kom CVA-paren Bo Bergkvist—Lars Gustavsson och Nils Enander—Bror Schlegel.

## FBU:s k-pistfältskjutning

Inte mindre än 177 skyttar, däribland svenska mästarna L.-G. Stenberg och Helmer Eriksson, ställde upp i Arboga FBU:s k-pistfältskjutning den 3 december på CVA:s område. Allt gick väl i lås och arrangörsföreningen med 60-talet funktionärer i arbete fick idel lovord.

## Ny hjort

Den 10 oktober anlände en stolt hornbeprydd ädling till CVA från Slottsskogen i Göteborg. Han kom för att stanna och ta våra domäner i besittning. Trots att han bara har tre år på nacken uppträder han värdigt och belevat. Med sina fina sällskapsmanér blev det inte någon större svårighet för honom att vinna allas gunst. Lilla rådjuret Lisa föll pladask för hans charm, medan däremot de fem dovhjortshindarna till en början förhöll sig något mera avvaktande. Kanhända hade de inte kommit över saknaden av sin förre "herre", som så snöpligen gav sig av tillsammans med tre brudar (förlåt, hindar), när en grind plötsligt öppnades mot friheten i somras. Detta hände sig som bekant, vid övningar på CVA-flygfältet. Övningsledningen beklagade djupt, att det slarvats med grinden, och skickade pengar för att möjliggöra inköpet av den nya dovhjorten.

Fortfarande hyser vi hopp om att få återknyta bekantskapen med våra lättfotade rymlingar. De välfyllda matbordet på CVA:s inhägnade område kanske kan locka när vinterkylan och snön blir för besvärande.

Bild på vår nya hjort på baksidan.

Tyvänn återfanns endast en arbogabo bland de tävlande. Första inteckningen i det av CVA nyuppsatta vandringspriset för 3-mannalag tog Eskilstuna CFP. Dagens bästa skytt var Björn Eriksson, Norrköping, som fick Arboga Tidnings vandringspris.

## På vintern är naturen vit

Apropå miljödebatter saxar vi följande inlägg ur LKAB:s personaltidning SKIP:

Naturen är det som betecknas med grön färg på alla plankartor. Den är också grön i verkligheten, vilket man kan se om man tittar ut genom sitt fönster eller på färgfotografier. På vintern är naturen vit.

Naturen består av mark, vatten, luft och PLM produkter. Den kan användas som underlag för parkeringshus, atomkraftverk och municipalsamhällen. Där naturen inte används till något kallas den grönområde. Ur naturen får vi vissa råvaror, såsom mat, massaved och makadam. I de hål som därvid uppstår lägger vi t.ex. gamla järnsångar, potatisskal och bildäck. Detta kallas kretsloppet i naturen. I naturen finns lappar, campingturer och djur.

Djur är en sorts komplicerade kvick-silverföreningar som i vissa fall fortfarande har rörelseförmåga. En del djur kan flyga. Är de små behöver man inte bry sig om vad de heter, det är bara att spraya. Är de större kallas de fåglar,

och mot dem har ännu inget effektivt spraymedel framställts, utan bara långsamt verkande medel. Fåglar förekommer främst i motorer på jetplan, i tjockoljebälten samt i små drivor nedanför kraftledningarna och fyrorn.

I naturen finns också små gröna djur som inte rör på sig, de kallas växter. Till växterna hör bland annat julgran, pelargon och hö. Stora växter kallas träd. Av dem får vi grillkol och plywood. Står det mer än fem träd på en liten yta kallas det skog. I skogen går man vilse. I skogen finns även varg och björn. Björnen är ett lömskt djur, som alltid överfaller försvarslösa jägare. Vargen finns inte.

Marken kallas det som naturen står på. I marken finns olja och gas som kommit dit från läckande cisterner och ledningar. Oljan pumpas man ibland upp igen och håller tillbaka i cisternen. Jämför kretsloppet ovan. I marken sticker växterna ner ena ändan och suger upp vatten som annars kunde komma till nytta. Det vattnet som växterna inte kommer åt kallas grundvatten. Grundvatten är en DDT-lösning. På marken finns vidare motorvägar

och rullstensåsar. Varför de senare kallas så är en gåta då det inte alls är några åsar utan tvärtom en rad gropar s.k. grustag. Kring motorvägarna flockas blyhaltiga växter och hörselskadade bönder.

Vatten är en ofta lödbrande, gråbrun vätska som förekommer i naturen i flera former. Vatten i form av regn består av salt och svavelsyra, vilket beror på att vattnet påverkas av luftens naturliga sammansättning. Dessa ämnen underlättar genom sitt idoga arbete framtida rivning av kyrkor och andra stenbyggnader samt järnkonstruktioner. De håller även pH-värdet i sjöar på en tillräckligt låg nivå för att inte fiskarna skall bli aggressiva. Fiskar är ett slags ofta döda djur som lever i vattnet.

Vattendrag som oturligt nog rinner fram just där avloppsledningar mynnar ut, blir ofta berikade med flera sällsynta kemikalier. En av de populäraste kemikalerna heter fosfor. Det är en helt ofarlig kemikalie, som möjliggör skumbad i det fria. Dessutom sätter den fart på den slöa naturen. Sjöar som annars skulle behövt tusen år för att växa igen, klarar det nu på tre år med hjälp av fosfat. Detta är en form av strukturrationalisering.



**Nu är det g(h)jort . . .**

*God Jul och Gott Nytt År!*

